ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Apulaisprofessori Tatu Hyttinen
6.12.2021

**EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE**

Asia: KAA 5/2020 vp Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi.

Aluksi

Kansalaisaloitteessa KAA 5/2020 vp ehdotetaan kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamista. Käytännössä ehdotuksessa on kysymys kannabiksen osittaisesta dekriminalisoinnista, mikä on ehdotettu tehtäväksi rikoslainsäädännöllisin muutoksin. Lopputuloksena olisi tilanne, jossa kannabiksen henkilökohtainen käyttö, kasvattaminen henkilökohtaista käyttöä varten sekä pienen määrän hallussapito omaa käyttöä varten olisi sallittua.

Toinen vaihtoehto olisi käytännössä se, että kannabiksen käyttö säilyisi kiellettynä, mutta siihen syyllistyneelle tekijälle ei määrättäisi teosta seuraamusta. Tämä jälkimmäinen vaihtoehto olisi altis kritiikille, koska se johtaisi luonteeltaan symbolistiseen rikoslainsäädäntöön. Rikoslaissa ei ole ylipäätään järkevää säätää kielletyiksi tekoja, joista ei voi seurata rangaistusta. Niinpä pidän rikosoikeudellisesti perusteltuna, että kansalaisaloitteessa on ehdotettu nimenomaan kannabiksen oman käytön dekriminalisointia eli sallituksi tekemistä.

Kansalaisaloitteen hyväksyttävyyttä on perusteltu pyrkimyksellä vähentää niitä haittoja, joita liittyy kannabiksen käytön kriminalisointiin. Nähdäkseni kansalaisaloitteessa esitetyt huomiot ansaitsevatkin tulla avoimesti ja ennakkoluulottomasti puntaroiduksi, vaikka asia olisikin poliittisesti hankala. Jos kannabiksen käytön kriminalisoinnista on enemmän haittaa kuin hyötyä, ainoa rationaalinen ratkaisu on kannabiksen käytön dekriminalisointi. Ongelmaksi voi luonnollisestikin muodostua hyötyjen ja haittojen arvioiminen, mikä epäilemättä on päihdepolitiikassa hankala tehtävä.

Lakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa kansalaisaloitteesta. Totean yleisesti, että pääpiirteissään kansalaisaloite on selkeästi laadittu ja aloitteessa on huomioitu useita erilaisia näkökulmia, kuten nuorten erityinen suojeluntarve.

Kansalaisaloite sisältää joitakin kritisoitavissa olevia normatiivisia huomioita. En ole esimerkiksi vakuuttunut, että kannabiksen käyttökriminalisoinnin hyväksyttävyyttä on pohdittava uskonnon ja omantunnon vapauden näkökulmasta. Lausunnossani en kuitenkaan keskity kansalaisaloitteen yksityiskohtiin, vaan tarkastelen kannabiksen käytön rangaistavuuteen liittyviä kysymyksiä yleisemmällä tasolla. Katsontakantani on osittain myös ohi kansalaisaloitteen, koska lausunnossani nostan esille myös kysymyksen huumaisaineiden käyttörikoksen (RL 50:2a) perusteltavuudesta.

Näkökulmani on rikosoikeudellinen. Sen sijaan kansainvälisen vertailun kuten myös huumausainerikollisuuteen liittyvät kansainväliset sopimukset olen sivuuttanut. On tosin huomioitava, että yleisesti ottaen huumausaineisiin liittyvä kontrolli ei ole täysin kotoperäistä, vaan historiallisesti asiaan ovat vaikuttaneet kansainväliset sopimukset ja velvoitteet. Tavoitteena on ollut heikentää huumausainekauppaan liittyvän järjestäytyneen rikollisuuden kansainvälisiä toimintaedellytyksiä niin huumausainerikoslainsäädäntöä kuin esimerkiksi rahanpesurikoslainsäädäntöäkin kehittelemällä. On kuitenkin lähtökohtaisesti eri asia puhua tarpeesta torjua kansainvälistä järjestäytynyttä rikollisuutta kuin pohtia sitä, pitäisikö kannabiksen käytöstä rangaista.

Lausuntonani esitän kunnioittavasti seuraavan.

Haittaperiaate

Teoista aihetuvat haitat voidaan jakaa karkeasti itselle aiheutuviin haittoihin ja muille aiheutuviin haittoihin. Lähtökohtaisesti liberaalissa yhteiskunnassa on suhtauduttava kriittisesti sellaisiin kriminalisointeihin, joista voi lähinnä aiheutua haittaa tekijälle itselleen. Olisi esimerkiksi ongelmallista kriminalisoida auringonotto tai suolaisen ruoan syöminen, vaikka niistä nauttiminen voikin liiallisissa määrin aiheuttaa vakavia sairauksia.

Kannabiskeskustelussa onkin perusteltua huomioida haittaperiaate, vaikka kysymyksessä on ensisijaisesti anglosaksinen kriminalisointiperiaate. Periaatteen huomioimista puoltaa sekin, että periaatteella on kotimaista sovellettavuutta. Ensinnäkin Suomessa suhtaudutaan kriittisesti paternalistiseen rikoslainsäädäntöön eli siihen, että rikoslailla pyrittäisiin suojelemaan ihmistä itseään toimimasta vastoin omaa etuaan. Lisäksi kotimaisiin

kriminalisointiperiaatteisiin kuuluvan hyöty-haitta-periaatteen mukaan kriminalisoinneista on seurattava enemmän hyötyä kuin haittaa, mikä on arkijärkinenkin lähtökohta.

Haittaperiaatteen ydinidea voidaan tiivistää seuraavasti: valtion tulee sallia toiminta, josta ei aiheudu haittaa toisille ihmisille. Tämä lähtökohta johtaa lainsäätäjän pohtimaan, kuinka yksittäiset kriminalisoinnit suojelevat suoraan tai välillisesti toisten ihmisten oikeuksia, kuten oikeutta henkeen ja terveyteen, oikeutta omaisuuteen sekä oikeutta puhtaaseen ympäristöön.

Käytännössä kannabiksen käyttökriminalisointia voikin olla hankala puoltaa sillä, että kannabiksen käyttö sellaisenaan aiheuttaisi suoraa haittaa muille ihmisille. Asiaa voidaan verrata alkoholin juontiin. Jos alkoholia käytetään asiallisesti asianmukaisessa tilanteessa, itse juomisaktista ei ole muihin ihmisiin kohdistuvia negatiivisia seuraamuksia, vaikka päihtymistilassa ihminen voikin toimia rikosoikeudellisesti ongelmallisella tavalla. Vastaavasti kannabiksen polttamisaktilla ei itsessään ole merkittäviä negatiivisia seuraamuksia muille ihmisille, kunhan käyttötilanne ja käyttöpaikka ovat sopivia (kannabista ei käytetä esimerkiksi päiväkodin tai koulun lähettyvillä; tämä ulottuvuus on huomioitu myös kansalaisaloitteessa).

Niinpä on pohdittava, voiko kannabiksen käytöstä aiheutua välillistä haittaa muille ihmisille. Välillisiksi haitoiksi voidaan luokitella esimerkiksi kannabiksen (ongelma)käytöstä mahdollisesti aiheutuvat hoitokustannukset, jotka jäävät yhteiskunnan (veronmaksajien) kannettavaksi. Välillisten haittojen huomioiminen ei ole yksinkertaista, koska yhteiskunnassa on jo nyt sallittu monenlaiset valinnat, joista mahdollisesti aiheutuvat seuraukset jäävät yhteiskunnan maksettavaksi. Esimerkiksi ihosyöpähoitoja ei evätä sen vuoksi, että potilas on ottanut liikaa aurinkoa.

Tyypillisinä välillisinä haittoina esitetään, että kannabiksen käytön salliminen voisi lisätä muuta rikollisuutta, kuten liikennerikoksia ja omaisuusrikoksia. On myös esitetty, että kannabiksen käytön salliminen voisi vaikeuttaa huumausainerikosten selvittämistä. Kyseiset argumentit johtavat kysymään, voidaanko kannabiksen käytön kriminalisointia perustella sillä, että käytön salliminen voisi lisätä muuta rikollisuutta sekä vaikeuttaa huumausainerikosten selvittämistä.

Jos kysymystä arvioidaan nimenomaan haittaperiaatteen näkökulmasta, kyseiset argumentit korostavat kannabiksen käyttökriminalisoinnin ongelmallisuutta. Käytännössähän kysymys on siitä, että kannabiksen käytöstä aiheutuvat haitat pyritään konkretisoimaan

tavalla, joka ei ole rikosoikeudellisesti eikä myöskään kriminaalipoliittisesti kestävä. Asiaa voidaan konkretisoida seuraavalla ajatusleikillä.

Kuvitellaan tilanne, ettei kannabiksen käyttöä ole kriminalisoitu. Jos ehdotus kannabiksen käytön kriminalisoimiseksi etenisi nyt lainvalmisteluun, on lähes selvää, ettei kriminalisointia voitaisi 2020-luvulla puoltaa sillä, että kriminalisoinnin avulla suojeltaisiin liikenneturvallisuutta (toisten henkeä ja terveyttä) tai toisten omaisuutta. Kyseisiä oikeushyviä suojellaan jo nyt liikennerikossäännöksillä sekä omaisuusrikossäännöksillä eli kannabiskriminalisointi ei tarjoaisi mitään uutta jo voimassa olevaan rikoslainsäädäntöön.

Yhtä selvää on, ettei kriminalisointien hyväksyttävyyttä voida perustella sillä, että kriminalisoinnit ovat tarpeellisia poliisitutkinnan näkökulmasta. Poliisin tehtävä on selvittää rikoslaissa rikoksista määriteltyjä tekoja, mutta rikoslakiin kirjattujen rikostunnusmerkistöjen tehtävä ei ole helpottaa poliisin rikostutkintaa.

Haittaperiaatteen näkökulmasta kannabiksen käytön kriminalisointi vaikuttaakin ongelmalliselta. On vaikeaa konkretisoida rikosoikeudellisesti kestävällä tavalla, mikä on se kannabiksen käytöstä muille ihmisille aiheutuva erityinen haitta, jonka perusteella kannabiksen käyttöä on perusteltua pyrkiä kontrolloimaan rikoslailla. Tästä ei tosin voida tehdä sitä johtopäätöstä, että rikoslakiin jo sisältyvä kannabiksen käytön rangaistavuus pitäisi dekriminalisoida.

Kannabiksen käyttökriminalisoinnin suojeluobjekti

Rikoslailla tavoitellaan sitä, että ihmiset pidättäytyisivät loukkaamasta tai vaarantamasta arvoja, jotka yhteiskunnassa on koettu tärkeiksi. Suojeltavia arvoja kutsutaan suojeluobjekteiksi tai oikeushyviksi.

Oikeudellinen kehityskulku on johtanut siihen, että rikoslailla suojeltavat oikeushyvät pyritään johtamaan perus- ja ihmisoikeusdoktriinissa turvatuista oikeuksista. Niinpä rikoslailla pyritään suojelemaan lähinnä perus- ja ihmisoikeuksien heijastamia arvoja, kuten henkeä ja terveyttä sekä itsemääräämisoikeutta.

Kuvitellaan jälleen tilanne, jossa kannabiksen käyttöä ei ole kriminalisoitu. Jos kriminalisoinnin perusteltavuutta analysoitaisiin nyt lainvalmistelussa, kriminalisoinnin hyväksyttävyyttä pitäisi arvioida perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Yksi keskeisimmistä kysymyksistä koskisi oletettavasti sitä, mikä on kannabiksen käyttökriminalisoinnin

suojeluobjekti. Esimerkiksi pelkkä moraalinen paheksunta ei riittäisi kriminalisoinnin perusteeksi. Rikoslakia ei ole sallittua käyttää myöskään päihdepoliittisissa tarkoituksissa, koska rikoslain tulee olla viimesijaisin keino hallinnoida yhteiskunnallisia ongelmia (ultima ratio -periaate).

Käytännössä kannabiksen käyttökriminalisointia voitaisiin puoltaa lähinnä niin sanotuilla yhteisöllisillä oikeushyvillä, lähinnä yleisellä turvallisuudella. Yhteisöllisten oikeushyvien ongelma on niiden abstraktius. Niihin vetoamisen vaarana on, että rikoslaki alkaa laajeta sekä menettää siteensä perusoikeusjärjestelmään. Seurauksena on se, että rikoslailla voidaan pyrkiä rajoittamaan sellaista käyttäytymistä, joka ei tosiasiassa aiheuta vahinkoa tai vaaraan toisten ihmisten perusoikeuksille. Siksi olisikin tärkeää, että yhteisöllistenkin oikeushyvien rikosoikeudellinen suojelun tarve pyrittäisiin jalkauttamaan osaksi yksilön oikeuksia konkretisoimalla sitä, kuinka yhteisöllisen oikeushyvän suojelu edistää yksilöiden perusoikeuksien toteutumista.

Kannabiksen käytön rangaistavuuskeskustelussa pitäisikin aluksi jäsentää, mikä on täsmällisesti ottaen se oikeushyvä, jota kriminalisoinnilla suojellaan. Jos tarkoituksena on lisätä yleistä turvallisuutta, sen jälkeen pitäisi konkretisoida, kuinka tämä tavoite edistää myös yksilön oikeuksien toteutumista. Toteamallani tavalla pelkkä viittaus esimerkiksi liikenneturvallisuuden tai omaisuuden suojan parantumiseen ei sellaisenaan riitä, koska liikennettä ja omaisuutta suojellaan jo muilla rikostunnusmerkistöillä. Kannabiksen käytön salliminen ei tietenkään tarkoittaisi sitä, että henkilö saisi kannabispäissään ajaa autoa tai anastaa toisten omaisuutta.

Jos kannabiksen käyttöä oltaisiin nyt kriminalisoimassa, olisikin aika haastavaa määritellä se suojeltava oikeushyvä, jota jo voimassa olevat muut kriminalisoinnit eivät tavoita. Tästäkään ei tule tehdä sitä johtopäätöstä, että ennen nykymuotoista kriminalisointiperiaatekeskustelua ja rikosoikeuden valtiosääntöistymistä säädetty kannabiksen käytön rangaistavuus pitäisi dekriminalisoida.

<u>Huumausaineriippuvuuden rikosoikeudellinen kontrollointi</u>

Kansalaisaloite koskee ainoastaan kannabiksen käytön rangaistavuutta. Olettaisin, että nimenomaan kannabiksen käytön kohdalla on perustelluinta puhua mahdollisuudesta hallittuun viihdekäyttöön. Lienee tosin mahdollista, että myös kannabiksen käytöstä seuraa sosiaalista, henkistä ja fyysistä riippuvuutta (tämän asian arviointi kuuluu luonnollisestikin päihdelääketieteen asiantuntijoille).

Voidaan ajatella, että rikoslainsäätäjällä on enemmän liikkumavaraa kontrolloida hallittua päihteiden viihdekäyttöä, vaikka tämäkään väite ei ole ongelmaton. Väitteen ongelmallisuus perustuu nimenomaan siihen, ettei hallitusta viihdekäytöstä välttämättä aiheudu muille ihmisille haittaa. Sen sijaan hallitsemattoman riippuvuuden kontrollointi rikoslailla on vastoin rikosoikeudellisen vastuun edellyttämää vapautta.

Rikosvastuun edellyttämään vapauteen liittyy läheisesti se, että henkilö kykenee kontrolloimaan tekojaan. Esimerkiksi autoa ajaessaan sairauskohtauksen saanutta henkilöä ei lähtökohtaisesti rangaista, vaikka kohtauksen seurauksena toinen ihminen olisikin menehtynyt.

Koska päihderiippuvaisen valinnat eivät ole ulkoisen pakon sanelemia, hänen voidaan sinänsä sanoa toimivan haluamallaan tavalla. Siltikin väite, jonka mukaan päihderiippuvainen toimii rikosvastuun edellyttämällä tavalla vapaasti, vaikuttaa ongelmalliselta. Jos päihderiippuvainen voisi halutessaan olla ottamatta päihteitä, päihderiippuvuus muodostuisi jo käsitteenä mahdottomaksi. Niinpä voidaankin olettaa, että henkilön käyttäessä päihteitä pakonomaisesti, henkilön valinnat ovat sinänsä hänen halujensa mukaisia, mutta eivät vapaita, koska henkilöltä puuttuu kyky kontrolloida halujansa.

Rikosoikeudellisen vastuun edellyttämän vapauden näkökulmasta voidaankin pitää ongelmallisena, jos rikoslailla pyritään kontrolloimaan addiktiivista käyttäytymistä. Huumausaineen käytön rangaistavuutta koskevassa keskustelussa olisikin syytä olla analyyttisempi sen suhteen, minkälaista käyttäytymistä kriminalisoinnilla pyritään estämään.

Jos tarkoitus on vähentää huumausaineiden hallittua viihdekäyttöä, keskustelu käytön rangaistavuudesta on jo lähtökohtaisesti rationaalisempaa verrattuna tilanteeseen, jossa ei tehdä käsitteellistä eroa huumausaineiden viihdekäytön ja huumausaineiden pakonomaisen käytön välillä. Addiktoituneiden käyttäjien paikka on hoidossa, ei vastaajana tuomioistuimessa. Korostan puhuvani nimenomaan huumausaineiden käyttökriminalisoinnista. Rikoslain mukaan päihderiippuvainenkin voidaan asettaa vastuuseen niistä teoista, joita hän on tehnyt päihteiden alaisuudessa. Siltikin itse päihteiden käytöstä rankaiseminen vaikuttaa ongelmalliselta, jos käyttö on ollut pakonomaista.

Kansalaisaloitteen merkitys voidaankin kyseenalaistaa pohtimalla, onko järkevintä pyrkiä dekriminalisoimaan nimenomaan kannabiksen käyttö. Rikosoikeudellisen vastuun näkökulmasta perustellumpaa voisikin olla se, että erityisen addiktoivien huumeiden

käyttö dekriminalisoitaisiin, mikä edistäisi nimenomaan vaikeimmissa asemissa olevien huumeiden käyttäjien asemaa.

Kriminaalipoliittisesti on tietenkin mahdotonta lähteä siitä, että kannabiksen käyttö olisi kriminalisoitu, kun taas heroiinin käyttö olisi sallittua. Niinpä voisikin olla perustelluinta harkita, pitäisikö pelkän kannabiksen käytön dekriminalisoinnin sijasta luopua kaikkien huumausaineiden käytön rangaistavuudesta. Olettavasti tämä parantaisi ainakin huumausaineriippuvaisten asemaa, etenkin, jos samassa yhteydessä onnistuttaisiin parantamaan hoitoon pääsyn mahdollisuutta.

Huumausaineiden kohdalla hoitopolitiikan korostaminen sanktiopolitiikan sijasta voisi edistää myös yleistä turvallisuutta, vaikka intuitio taisteleekin tätä argumenttia vastaan. Kriminologinen perussääntö on se, että mitä vähemmän yhteiskunnassa on päihdeongelmaisia, sitä vähemmän yhteiskunnassa esiintyy rikollisuutta, ja mitä vähemmän on rikollisuutta, sitä turvallisemmaksi yhteiskunta koetaan.

Kysymys huumausaineen käyttörikoksen kumoamisesta on tietenkin kriminaalipoliittisesti hankala, eikä teema varsinaisesti liity nyt käsiteltävänä olevaan kansalaisaloitteeseen. Pitäisin kuitenkin toivottavana, että huumausaineiden käytön rangaistavuutta pohdittaisiin laajemmastakin näkökulmasta kuin vain sitä arvioiden, pitäisikö kannabiksen viihdekäyttö sallia.

Loppuhuomiot

Suomessa huumausaineiden käyttöä on jo lähes 50 vuotta pyritty kontrolloimaan rikosoikeudellisesti. Niinpä on luontaista, että keskustelua on sävyttänyt kontrollipolitiikka, mikä on vaikuttanut vahvasti meidän kaikkien ajatteluun. Irtaantuminen tästä traditiosta ei ole helppoa, mikä vaikeuttaa huumausaineiden käytön perusteltavuuden analyyttistä tarkasteltua.

On vaikeaa arvioida, olisiko sallivampi suhtautuminen huumausaineiden käyttöön lisännyt huumausaineiden käyttöä Suomessa. Intuitio puoltaa sinänsä sitä, että rikosoikeudelliset rajoitukset nostavat kynnystä käyttää huumeita, kuten kannabista. Toisaalta on vaikeaa uskoa, että kannabiksen tahi muiden huumeiden käytön salliminen johtaisi tilanteeseen, jossa elämän hallintaan kykenevät ja aikaisemmin huumausaineisiin varauksellisesti suhtautuneet ihmiset alkaisivat aktiivisiksi ja yleistä turvallisuutta uhkaaviksi huumausaineiden käyttäjiksi.

Edellisessä kappaleessa esittämäni näkemykset ovat lähinnä spekulaatiota, mutta niiden merkitystä voidaan konkretisoida tukeutumalla kansainväliseen vertailuaineistoon. Niissä maissa, joissa huumausaineiden käyttöä lähestytään ensisijaisesti muulla tavalla kuin rikosoikeudellisesti, ei käsittääkseni esiinny verrokkimaita enempää ongelmakäyttöä. Vertailuaineiston perusteella ei tosin voida tehdä sitä johtopäätöstä, että huumausaineiden käytön rangaistavuuden poistaminen olisi ongelmatonta Suomessa. Eri maita vertailtaessa on huomioitava niin maiden väliset päihdekulttuuriset erot, kuten myös se, kuinka päihdeongelmaisten hoito on kussakin maassa järjestetty. En esimerkiksi ole täysin vakuuttunut, että Suomi olisi vielä täysin valmis sallivampaan huumausainekulttuuriin.

Pidän kansalaisaloitetta ja sen saamaa kannatusta tietyntyyppisenä keskustelunavauksena. Vastaavanlaista keskustelua on viime vuosina käyty useissa muissakin maissa. Kriminaalipoliittisesti arvoituna kansalaisaloitteen näkökulmaa voidaan pitää suppeana, koska aloitteen fokuksessa on kannabiksen hallittu viihdekäyttö.

Yhdyn sinänsä siihen, että kannabiksen käytön rangaistavuuden normatiivista perusteltavuutta on hyvä pohtia. Tätäkin perustellumpaa voisi tosin olla pohtia sitä, kuinka nykyaikana pitäisi yleisestikin ottaen suhtautua huumaisaineiden käytön rangaistavuuteen. Oletukseni on, että tähän kysymyksen sisältyy useita juridisestikin merkittäviä näkökulmia, jotka hahmottuvat eri tavalla kuin huumeiden käyttöä kriminalisoitaessa 1970-luvun alussa. Joihinkin ongelmakohtiin olen viitannut myös tässä lausunnossani.

Nähdäkseni pelkän kansalaisaloitteen pohjalta ei ole aiheellista aloittaa kannabiksen käytön dekriminalisoinnin valmisteltua. Sen sijaan pitäisin varteenotettavana vaihtoehtona sitä, että vireille laitettaisiin yleisempi selvitys huumeiden käytön rangaistavuuden perusteltavuudesta. Tarkoitan selvitystä, jossa pelkän kannabiksen käytön laillistamisen ohella pohdittaisiin huumausaineiden käyttörikoksen (RL 50:2a) hyviä ja huonoja puolia sekä sitä, mitä hyötyjä ja haittoja dekriminalisoinnista seuraisi. Luonnollisestikin selvitystä laadittaessa olisi syytä huomioida tuoreimmat tutkimukset sekä kansainvälinen vertailuaineisto, joiden perusteella voisi pohtia, miten huumausaineiden käytön rangaistavuuteen pitäisi suhtautua nimenoman Suomessa.

Käytännössä selvitys olisi perustelluinta laatia oikeusministeriössä. Selvitystyö mahdollistaisi sen, että asiassa voitaisiin huomioida eri tahojen pro et contra -näkemykset sekä

muodostaa asiasta normatiivisesti ja kriminaalipoliittisesti mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva.

Selvityksessä voisi pohtia myös vaihtoehtoisia keinovalikoimia, kuten sitä, pitäisikö toimenpiteistäluopumislainsäädäntöä kehittää, jos kannabiksen ja/tai muiden huumeiden käytön dekriminalisointi osoittautuu kriminaalipoliittisesti epätyydyttäväksi ratkaisuksi. Tällä hetkellä lain sinänsä mahdollistamaa toimenpiteistäluopumisdoktriinia ei sovelleta tyydyttävällä tavalla. Ensinnäkin toimenpiteistäluopumiskäytänteet vaikuttavat sporadisilta ja epäsystemaattisilta. Lisäksi tuomioistuimen eteen tuoduista huumausaineen käyttörikoksesta tuomitaan (rangaistuksen tuomitsematta jättämisen sijasta) vakiintuneesti (sakko)rangaistus. Vallitseva oikeuskäytäntö vaikuttaisikin korostavan (toimenpiteistä luopumisen sijasta) tarvetta reagoida huumausaineen käyttörikokseen. Tekoihin reagoidaan rikosoikeudellisesti myös niissä tilanteissa, joissa ainoa oikea ratkaisua olisi tukea tekijän kuntoutumista.

Toinen kysymys on sitten se, kuinka rationaalista olisi säilyttää rikoslaissa kannabiksen ja/tai huumausaineen käyttörikoksen rangaistavuus sekä samalla kehitellä toimenpiteistäluopumisdoktriinia. Jos toimenpiteistäluopumislainsäädäntö olisi tehokasta, lopputuloksena olisi tilanne, jossa rikoslaki sisältäisi kielletyn teon ilman rangaistuksen uhkaa. Vaikka itse suhtaudun tämänkaltaiseen rikoslainsäädännölliseen kehityskulkuun varauksellisesti, tätäkin asiaa olisi perusteltua pohtia tarkemmin asiasta laadittavassa selvitystyössä.

Helsingissä 6.12.2021

Tatu Hyttinen
OTT, VTM, VT, rikosoikeuden apulaisprofessori, Turun yliopisto